

LEY XIX.

Quien puede dar penitencia solemne, e a quien deve ser puesta.

O sado non deve ser ningun Clerigo de dar penitencia solemne, en la manera que diximos en la ley ante desta: ca non pertenesce esto a otro de fazer si non al Obispo, o a quien el lo mandasse (1) señaladamente. E otro si, non la denen dar si non por pecado mortal, que fuesse muy grande, (2) e muy desaguisado, que ouiesse algun ome fecho, e que fuesse tan sabido que todos los de aquella tierra, do aciesciese, fablesen del, e lo touiesen por mal, nin duen poner tal penitencia, mas de vna vez (3) a ninguno. E aun touo por bien Santa Eglefia, que esta penitencia non fuesse dada a ningun Clerigo, (4) fueras ende si lo degradassen (5) primeramente: e esto fizieron por honrra del Sacramento de las Ordenes. E qualquier ome que tal penitencia fiziesse, non deve de alli adelante ser Clerigo, (6) nin Caullero: nin deve vestir paño de color, nin deve casar; pero si casasse, valdria. (7)

LEY XX.

De la penitencia que es llamada publica, e por que es assi dicha, e a quien deve ser puesta, e quien la puede poner.

P ublica es llamada otra manera de penitencia, que se haze congegeramente. E esta es, (1) quando mandan a alguno, que vaya en romeria: o trayga consigo palo codal, o escapulario, o otra vestidura como de Orden: o que trayga fierro ceñido en el brazo, o en el cuello, o que ande desnudo, o en paños menores. Otro si llaman penitencia publica aquella que fazen, yaziendo encerrado en Monesterio, o en otro logar apartadamente, que este y toda su vida, por pecado grande que fizo. E por esto es dicha publica, porque deve ser fecha congegeramente. E esta penitencia puede dar qualquier Clerigo Missacantano. (2) E puedenla poner tambien a Clerigo (3) como a lego. E esta es la segunda manera de penitencia. La tercera es aquella que llaman los Clerigos priuada, que quiere tanto dezir, como penitencia, que se da priuadamente en porrida: e esta deuen fazer todos los Christianos, todavia, quando confiesan sus pecados apartadamente.

LEY

LEY XIX.

Pœnitentia solemnis non debet imponi, nisi pro enormi peccato mortali, de quo publica infamia sit in populo, & nullus citra Episcopum, nisi de ejus speciali mandato, imponere eam potest, neque debet imponi nisi semel, & clericus non est imponenda, nisi prius degradetur, & solemniter pœnitens non aspirabit postea ad militiam, vel clericatum, neque contrahet matrimonium, licet si contraxerit, tenebit matrimonium.

(1) O a quien el lo mandasse. Nota ad dicta supra L. proxim.

(2) Muy grande. Solemnis pœnitentia non est imponenda nisi pro crimine manifesto, & enormi, quod totam urbem commouet, cap. fin. 26. quest. 7. cap. de pœnitentibus, de consec. distinct. 3. gloss. fin. in cap. in capite 50. dist. & hic, & imponitur feminis, sicut & viris, gloss. 4. per text. ibi in cap. de bis 33. quest. 2.

(3) Vna vez. Adde cap. quomodo, & ibi gloss. 50. dist. ubi in text. & gloss. ponuntur rationes: & ibi etiam per Archid. & an isti solemniter pœnitentes sint de foro Ecclesie, vide gloss. 1. in cap. si quis post remissionem 50. dist. & per Abb. in cap. 2. n. 9. de foro compet. column. 3. versic. quero quid de pœnitentibus; & imponitur hæc solemnis pœnitentia, etiam invito, secundum Præpof. post Hug. in dicto cap. pœnitentes 50. dist. in fine.

(4) A ningun Clerigo. Presbytero, vel Diacono, seu cuiuscumque ordinis sit, ut hic, & in cap. confirmandum, & cap. illud, & cap. aliud 50. dist. & per gloss. vers. nisi in cap. questum de pœnit. & remiss. & de monachis, vide gloss. in cap. 1. 2. quest. 3.

(5) Degradassen. Depositus solemniter pœnitere potest: cap. sacerdos, de pœnit. dist. 6. & 10. quest. 1. cap. si quis sacerdos, gloss. in dicto cap. confirmandum 50. dist. & in cap. 1. & cap. questum, de pœnit. & remiss.

(6) Ser Clerigo. Habes hic, quod laicus qui solemniter pœnituit, non potest fieri clericus, neque miles, nec

que pannos coloris induere, neque matrimonium contrahere: unde iuuenibus non est facile ista pœnitentia imponenda, ut in cap. pœnitentes 50. dist. & vide ad istam L. cap. fin. 30. dist. & 33. quest. 2. cap. admonere, & vivet iste secundum regulam ecclesiasticam, cap. contrarium, & cap. falsis de pœnitent. dist. 5.

(7) Valdria. Adde gloss. in dicto cap. admonere, in verbo: Numquam ducere, & L. 4. tit. 2. part. 4.

LEY XX.

Secunda pœnitentia vocatur publica, quam potest quilibet presbyter etiam clericus imponere, ut peregrinatio, certæ vestis usus, ferræ cinctio, monasterii reclusio, & similia. Tertia pœnitentia est secreta, quam quilibet Christianus tenetur facere privatè in remissionem peccatorum. Hoc dicitur.

(1) Esta es. Publica pœnitentia dicitur illa, quæ fit in facie Ecclesie, non cum solemnitate, de qua supra in lege 18. sed quando injungitur peregrinatio per mundum cum baculo, & pera benedictis, ut tradit Host. in summa de pœnit. & remiss. charta 13. versic. bis prelibatis, & Cardin. de Turr. Cremata, & Præpof. post eam, in cap. si quis post remissionem, & cap. quomodo 50. dist. ubi quod publica pœnitentia dicitur dupliciter: uno modo pœnitentiam, quam quis facit in signum publicæ pœnitentiae, licet non in solemnibus, ut in cap. in cap. 50. dist. alio modo qualibet, quæ fit in facie Ecclesie, scilicet cum injungitur peregrinatio per mundum cum baculo cubitali, vel processio in camisèis: & hæc non ponitur pro crimine occulto, sed pro crimine manifesto, ut in cap. 1. & ibi Abb. & in cap. questum de pœnit. & remiss.

(2) Missa cantano. Idem tenet Host. ubi supra. argum. cap. 2. de offic. Archiepiscopii.

(3) Clerigo. Intellige, quando crimen prodit in publicum, ut in dicto cap. questum, & ibi gloss. de pœnit. & remiss. & in cap. presbyter, ubi gloss. 28. dist. & 30. dist. cap. si quis presbyter.

LEY XXI.

Quien ha poder de oyr las confesiones. Confessante deuen los Christianos de sus pecados a los Clerigos Missacantanos. (1) Ca ellos han poder de oyr las confesiones, por el poder que resciben de los Obispos porque tienen logar de los Agostoles, en la Orden que les dan de Missa. (2) Pero este poder non lo han los otros omes Religiosos, maguer sean Missacantanos: ca non pueden dar penitencias, nin baptizar, nin predicar al Pueblo, nin vfar de las otras cosas que per-

LEY XXI.

Quilibet suo presbytero parochiali teuetur confiteri, & non alii, nisi habuerit licentiam alii confitendi: prælatus tamen major potest cuilibet hanc licentiam dare; sed Religiosi non possunt confessiones audire, neque baptizare, neque populo predicare, vel curam animarum exercere, sine Prælati, vel Papæ licentia, vel nisi Episcopopus sine committat aliquam Ecclesiam sui ordinis: tunc enim potest eam de sui majoris licentia tenere, & predicare, omniaque ibi ministrare. Hoc dicitur.

(1) Missacantanos. Sacerdotibus data est hic potestas à mediatore Dei, & hominum, qui ipsos Ecclesie suæ præpofuit, & solvendi, & ligandi tradidit potestatem: cap. multiplex de consecr. distinct. 1. & in hoc Sacerdos iudex est, cap. verbum de pœnitent. distinct. 1. & quilibet Sacerdos recepit hanc potestatem in ordinatione sua: tamen ligata est talis potestas, nisi à Papa, vel à Diocesano hanc habeat potestatem; & ex quo cura animarum commissa est ab aliquo idè sacerdoti parochiali, sine alia licentia speciali habet potestatem audiendi confessiones parochianorum suorum, secundum Host. in summa de pœnit. & remiss. versic. cui confitendum, charta 4. col. 2. illius rituali. Sed an presbyter parochialis, qui propter multitudinem populi non potest omnium confessiones audire, possit ad hoc vocare alios sacerdotes, qui cum iuvent in audiendis confessionibus, textus videtur quod sic, & ibi Host. notat in cap. 3. versic. confessiones, de offic. Archiepiscopii. Archid. verò in cap. perlectis 25. dist. dicit, quod contra dictum Host. facit text. in cap. cunctis 16. quest. 1. unde ipse distinguit, quod aut Episcopopus dedit licentiam illis presbyteris, & possunt, aut non dedit, & non poterunt, que secundum Archid. fuit opinio Raym. in summa de pœnitent. & remission. §. item postea: Joan. Andr. in cap. omnis utriusque sexus de pœnit. & remission. super gloss. & in cap. cum ex eo de elect. in 6. tenet, quod parochialis potest ad tempus modicum committere causam substituenti alteri presbytero, ut audiat confessiones parochianorum suorum: quando verò vellet committere perpetuo, non potest sine Episcopo, allegat cap. si quis in choro 7. quest. 1. & ibi respondet ad rationes, quas adducit Archid. & ita possunt reduci opiniones ad concordiam, & relato isto dict. Joan. Andr. residet Præpof. in dicto cap. perlectis.

(2) De Missa. Religiosi non habent potestatem absolventi, vel ligandi, neque baptizandi, neque predicandi, neque exercendi alia, que pertinent ad curam animarum, nisi de consensu Episcopi, & Abbatis, vel superioris ipsius religiosi, cap. alia, & cap. peruenit 16. quest. 1. & in §. eorum, & in §. hoc idem: hæc enim pertinent ad Rectores curatos, ut in clement. dudum, §. verum de sepult. Possunt tamen religiosi audire confessiones illorum, qui habent licentiam sacerdotis parochialis, ut alii possint confiteri: licet non dicant specialiter, quod religioso, ut tenet Hostiens. in dicto versic. cui confitendum, & in versic. tu tamen dic, & vide in cap. placuit de pœnitent. dist. 6. & intellige dummodo religiosus aliàs à suo superiore sit habitatus ad confessionem audiendam, ut tradit Archid. in cap. perlectis, column. 3. 25. distinct.

renescen a Cura de las almas; fueras ende, si ouiesse privilegio del Papa, (3) en que ge lo otorgasse; o si los pudiesse los Obispos para seruir a algunas Eglefias Parrochiales, (4) que fuesse de aquella Religion donde ellos son: e esto con consentimiento de sus Mayores de aquella Orden. E maguer dize de fuso, que se deuen confessar los omes a Clerigo Missacantano, esto non se entiende, que lo han de fazer a otro, si non aquellos onde son parochianos, (5) cada vno en su Eglefia. E maguer se quisiesse a otro alguno confessar, non lo pueden fazer (6) sin otorgamiento.

(3) Privilegio del Papa. Hodie vide quod habetur in clementin. dudum, §. statim de sepult. & super hoc hodie conceduntur facultates per bullas Cruciatæ, & alias concessiones Papæ ad eligendum confessorem, & si sit religiosus etiam ordinis mendicantium: ex quo videtur talis religiosus habitatus à Papa, & per se videtur in summa, in parte confessor 1. versic. 5. quaritur.

(4) Para seruir a algunas Eglefias parrochiales. Adde cap. 2. de statu monachi, & eod. tit. cap. quod Dei timorem, ubi vide Abb.

(5) Parrochianos. Concordat cum cap. omnis utriusque sexus de pœnitent. & remission. & in cap. imprimis 2. quest. 1. & 6. quest. 3. cap. scitote, cap. nuper, §. in 2. & in fin. de sentent. excommunic. & cap. placuit de pœnitent. distinct. 6. Et etiam Rex, si sua residentia est intra certam parochiam, tenetur de jure confiteri presbytero parochiali, gloss. in cap. 4. de majorat. & ebd. & ibi Abb. qui dicit hodie communiter Reges habere privilegium, ut possint eligere confessores: & adde que dixi supra in lege proxima. Et clerici habitantes in parochiis, substituantur in hoc curatis presbyteris parochiarum, secundum Abb. in dicto cap. omnis utriusque sexus, & Petrum de Pal. & presbyter parochialis potest confiteri, & absolvere suum parochianum, etiam extra parochiam, seu territorium parochie, cum pœnitentia sit de iurisdictione voluntaria, facit L. 2. ff. de offic. pro com. Hostiens. in dicto §. cui confitendum sit, addit etiam de criminibus parochiani extra territorium parochie commissis alieno Episcopo, vel parochia, gloss. notabil. in cap. 1. 16. quest. 1. & per Abb. ubi allegat dict. gloss. & confirmat aliquibus rationibus in cap. cum contingat, col. 22. de foro compet. Ipsi verò presbyteri parochiales recurrere debent ad Episcopum pro pœnitentis; quia cum ipsi immediate subsunt Episcopo, non possunt absolvi ab alio, quam ab eo, vel Archiepiscopo ecclesie cathedralis, quia in hoc est vicarius Episcopi, cap. officium de officio Arch. Abb. in dicto cap. conquirente, col. pen. de offic. ordin. & veniendo in specie ad diversa genera personarum, quis sit proprius sacerdos, tradit latè Hostiens. in summa de pœnitent. & remiss. versic. cui confitendum, per multas col. & dixi aliqua supra in lege proxima. & quis dicatur sacerdos scholarium mercatorum, stipendiariorum, & similium, qui non habent in illo loco proprium domicilium: vide per Innoc. & Abb. in dicto cap. omnis, ubi Abb. col. fin. refert opiniones, & dicit illam sibi placere, & esse magis communem, quod ille dicatur proprius sacerdos, in cuius parochia habitat de presenti, neque possit commode adire proprium sacerdotem, argum. cap. fin. de parochiis, allegat gloss. que hoc tenet in clementin. 1. de privilegio, in verbo parochiales: & permittitur hoc istis, & peregrinis, propter necessitatem, non tamen per hoc isti sunt parochiani illius Ecclesie, in qua habitant; neque talis Ecclesia propriè dicitur parochialis istorum, ut declarat Abb. in cap. in nostro, in fine, de sepult. quem etiam vide in cap. cum contingat de foro compet. 13. col. & vide Bal. in lege si quis ad declinandam, C. de Episc. & cleric. 13. col.

(6) Non lo puede fazer. Quia ab alieno sacerdote non po-

miento de aquel, (7) o de otro su Perlado (8) mayor, donde es perrochano. Ca otro no lo podria ligar, nin absoluer, si non fuessse por mandado dellos. Pero los Perlados mayores, (9) assi como Obispo o dende arriba, e los otros que non an Mayoral sobre si, (10) si non al Papa, pueden se confessar a quien quisieren, solamente que sea Clerigo Missacantano aquel, a quien se confessaren, sin de- mandar licencia ninguna.

En quantos casos puede el perrochano de un Clerigo, confessarse a otro, e non al suyo. Perrochano de vna Iglesia, dize la ley ante desta, que non se puede confessar a otro: pero casos ay (1) señalados, en que lo puede fazer: e estos son cinco. El primero es, quando fu Clerigo non es entendido, para que le pueda dar consejo: e quiere yr a otro que lo sea mas que aquel, mas deue gelo primero demandar: e si otorgar non gelo quisiere, puede querrellar a su Mayoral, (2) e non puede ser, que quando gelo mostrarre, como lo faze por pro de su alma, que non le plega, e que le non de consejo. El segundo caso es, quando dexa su Perrochia,

potest quis absolvi, vel ligari, ut in dicto cap. omnis utriusque sexus, & dixi supra in gloss. proxim. in princ. tunc procedit non solum in confessione, qua debet heri semel in anno, iuxta dispositionem dicti. cap. sed etiam si pluries velit confiteri, prout notat ibi Abb. in 7. notabil. Quid autem de mulieribus, & rusticis, qui saepe errantes adeunt presbyteros non habentes potestatem: Dicit Abb. in dicto cap. dudum 2. col. 6. n. 21. de election. quod salventur propter fidem sacramenti, refert tamen Joan. Andr. ibi dicentem, quod si ante mortem hoc fecit tutum esset, quod iterum confiteatur, argum. eorum que notantur in dicti. cap. quod autem, de penitent. & remission. quod ipse Abb. verum putat in his, qui nunquam habuerunt institutionem a superiore, sed in his qui habuerant ex causa superveniente, fuerunt ipso jure privati, & non obstante privatione juris tolerabantur, non credit tunc confessionem iterandam; quia ut dicunt Joan. Andr. & Host. ratione tolerantie, hic vere absolvit, per text. in cap. non ne 8. quest. 4.

(7) Sin otorgamiento de aquel. Requiritur duo, ut quis possit confiteri alieno sacerdoti. Primum, ut subest causa, nam sine causa peccat parochianus; quia videtur contemnere proprium sacerdotem, & debet esse causa justa, ut in dicti. cap. omnis. Secundo, ut licentia petatur, & obtineatur, ut hic, & in dicti. cap. omnis, ubi notat Abb. in 6. notabil. Erit autem justa causa petendi talem licentiam, si parochianus sacerdos sit imperitus, ut notat gloss. in dicto cap. omnis, ut quia est odium inter istum confitentem, & proprium presbyterum, vel inter eum, & parentes presbyteri; vel quia proprius presbyter fuit paritice delicti: licet enim possit, si vult, confiteri sacerdoti participi, secundum Joan. Andr. ibi post Vincent. non tamen necessitatur, unde est justa causa petendi licentiam, quod Abb. approbat ibi in verbo penitentia. Secus, si elegerit proprium, quia participes sunt, ut facilius absolvat, allegat text. cum gloss. 49. distincti. in princip. adde his Hostiens. in dicto versic. cui confitendum, ubi dicit, quod non semper danda est licentia, imo deneganda, si sacerdos se sufficientem reputet; nam praesumere potest, quod petat parochianus licentiam, ut confusionem, & erubescantiam evitet; vel si forte se contemnerit verisimiliter presumit, poterit denegare quandiu ab Ecclesia toleratur, cap. vestra de cobab. clericorum, & mulierum: caveat tamen de conscientia, ut in cap. 1. ejusdem tituli. & de temp. ordin. cap. quoniam. Debet autem sacerdos credere petenti licentiam alleganti (saltem in genere) justam causam; quia non est verisimile, quod quis cum fallacia adeat penitentiam, secundum gloss. in cap. placuit de penitent. distincti. 6. & si sacerdos injuste denegat licentiam, adeat superiorem illius sacerdotis, qui & si denegat, dic ut in lege 32. infra eod. Si commode adire non potest, ut tradit gloss. & ibi Innoc. & Abb. n. 16. & alii in dicto cap. omnis, super gloss. in verbo ob-

tineat; & habetur infra eod. L. 32. Et si subest necessitas, statim potest confiteri alieno sacerdoti, dic ut ibi per eos. Sunt etiam alii casus, in quibus quis confiteri potest alieno sacerdoti, de quibus vide infra eod. L. seq. & per Hostiens. in dicti. cap. cui confitendum, inter quos nota illud de tempore necessitatis, ut in cap. quicumque presbyter de penitent. distincti. 3. & 26. quest. 6. cap. si presbyter, & cap. quem poenitet, de poenit. distincti. 1. & cap. vult de poenit. distincti. 3. Nota tamen, quod neque tempore necessitatis confitendum est haeretico, vel schismatico; quia non habet Ecclesiae claves, nisi sit catholicus: de penitent. distincti. 1. cap. verbum Dei, & cap. quem poenitet. Hostiens. in dicti. summa de penitent. & remission. §. quis debet confiteri.

(8) Otro su perlado mayor. Sive Papa, sive Episcopus Dioecesanus, vel ejus Vicarius, vel Archpresbyter, item Legatus Papae, vel ejus Penitentarius, secundum Joan. Andr. in dicti. cap. omnis, & gloss. in cap. 2. de penitent. & remis. in 6. & habita licentia propria Sacerdotis, vel Superioris confiteri potest Sacerdoti etiam curam animarum non habenti, ut notat Abb. in Clemen. I. de privileg. super gloss. in verbo specialis: quidquid dixerit ibi gloss. & gloss. in dicti. cap. omnis, & ibi Abb. de quo per Sylvest. in summa in parte Confessor. 1. versic. §. quaritur, & ad hoc videas extravagans. Joan. 22. qui incipit vus electionis, sub titulo de haeretic. in extravagans. communibus.

(9) Perlados mayores. Concor. cum cap. fin. de poenit. & remis.

(10) Mayorall sobre si. Id est, sunt exempti, ut habetur in dicti. cap. fin.

Ad confitendum alii sacerdoti quam proprio, requiritur ejus licentia: fallit tamen in quinque casibus. Primus, si proprius sacerdos est idiota; quia tunc debet petere licentiam, qua non obtenta, conqueratur prelato. Secundus, cum ad aliam Parochiam transfuit domicilium. Tertius est, in vagabundo. Quartus, si causa mercantiae, vel peregrinationis, vel alia causa peregrit. Quintus casus est, si in aliena Parochia peccavit: quia tunc potest, si vult, illi clerico confiteri. Hoc dicit.

(1) Casos ay. Vide que dixi supra L. proxima, in gloss. 7. super parte, sin otorgamiento dellos.

(2) A su mayoral. Episcopo videlicet, vel Archidiacono, ubi de consuetudine, vel commissione Episcopi, Archidiaconus habet curam animarum, ut notat Doctor. in cap. cum satis, & in cap. fin. de offic. Archidiacon. Abb. in cap. cum in cunctis, §. inferiora, n. 4. de elect. & vid. infra eod. L. 32. & Decium consil. 420. n. 4. incipit: Quaritur; & si iste superior recusetur multo daret licentiam, & de facili non posset commode adiri superior Episcopi recusantis, poterit, licentia non obtenta, alii confiteri. Sylvest. in summa, in part. Confessor. 1. versic. §. quaritur, & habet infra eod. L. 32.

e se va a morar a otra: (3) ca estonce bien se puede confessar sin otorgamiento de ningun Clerigo de la otra. El tercero es, quando anda de vna tierra en otra, non auiedo voluntad de afogegar (4) en vn lugar: ca estonce puede se confessar con qualquier Clerigo que sea, solo que aya poder de confessar, e de dar penitencia. El quarto caso es, quando dexa su casa, e va por tierra o por mar buscando otro lugar donde more, (5) o va en pelegrinaje, o en mercaderia, o por otra razon qualquier: ca estonce puede se confessar alla donde va, assi como de fuso dicho es. El quinto, quando el que es perrochano de vna Eglefia, faze pecado en otra: (6) ca este atal bien se puede confessar, si

quisiere, al Clerigo de la otra parroquia, donde fizo el pecado. E deuese confessar cada vno, pudiendo auer el Clerigo, lo mas ayna (7) que pudiere: ca tanto mas agrana el pecado el alma del ome, quanto mas en el esta.

Quantas cosas deue auer en la penitencia, para ganar por ella salvacion.

Saluacion ganau los omes de sus pecados, & faziendo penitencia verdadera: e para esto an menester tres cosas. La primera, que se duelan en sus coracones (1) de los pecados que fizieron. La segunda, que los confiesien (2) verdaderamente, non encubriendo nin-

(1) A otra. Isto casu jam sacerdos parochiae, cui se contulit, non erit alienus, sed proprius: cap. final. de Paroch.

(4) Afogegar. Vide in lege hares absens, ff. de judi. in gloss. versic. debet.

(5) Dende more. Iste enim sine domicilio est. L. La. beo. in princ. & L. ejus, §. Celsus ad municipal.

(6) Pecado en otro. Cap. 1. de rapto, & cap. placuit 6. quest. 3.

(7) Lo mas ayna. Ne tardes converti ad dominum, & ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictae disperdet te. Ecclesi. 5. v. 7. 8. & rationes propter quas festinandum est ad penitentiam; vide per Hostiens. in summa de penitent. & remission. charta 3. col. 4. in verbo, festina. Adverte tamen, quia secundum S. Thom. 4. Sententiarum, dist. 17. ad confessionem actualem, nullus tenetur statim post peccatum: quia cum praecipuum confitendi sit affirmativum, non obligat, nisi pro loco, & tempore. Sunt tamen aliqui casus in quibus statim tenetur confiteri, ut si haberet recipere Sacramentum Euchariae, vel ordinem sacrum, vel si esset in periculo mortis notabili, vel probabili in casu, veluti in quo homines frequenter moriuntur, ut in naufragio, bello, acuta febris, vel gravi infirmitate, vel quando conscientia dicat ad statim confitendum: quia omne quod est contra conscientiam, scilicet praecipit, adificat ad gehennam: 18. quest. 1. §. ex his, & ibi gloss. vel quando probabiliter videret, quod illo anno copiam idonei sacerdotis habere non poterit: ut poteris videre de his per Petrum de Palud. in 4. sentent. dist. 17. & Sylvest. in summa, in part. Confessio, 1. versic. Secundo quaritur, ubi refert quintum casum: quem addunt aliqui, videlicet: quando peccator post confessionem, & communionem recolat se oblitum confiteri aliquid mortale, quia tenetur statim confiteri, & neque potest expectare futuram Quadragesimam, quia exponeret se periculo obliuiscendi: quod tamen ipse Sylvest. dicit nihil esse, quia obliuisci peccatum mortale, non est mortale: unde iste non se exponit periculo peccati mortalis, neque tenetur laborare, ne obliuiscatur, sed sufficit, quod velit recordari, & proponat confiteri, quando alia vice tenebitur.

In peccati commissione errat quis contra Deum tripliciter: meditando, consentiendo, & faciendo. Ita in vera penitentia sunt tria necessaria: quibus illas tres offensiones emendare debet peccator. Pro prima, cordis contritio. Pro secunda, oris confessio. Pro tertia, operis satisfactio. Hoc dicit.

(1) Se duelan en sus coracones. Contritio debet esse universalis, continua, habens propositum confitendi, & satisfaciendi, & contritio est dolor pro peccatis verus, & anxius cum proposito abstinenti, confitendi, & satisfaci-

endi assumptus. Joël 2. v. 13. Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, vel dic quod cordis contritio est à malo ad bonum, à diabolo ad Deum conversio. Joël 2. v. 12. Convertimini ad me in toto corde vestro. Conversio autem est cordis undique versio: de penitent. dist. 1. cap. convertimini; hae Hostiens. in summa de penitent. & remission. charta 1. col. 3. versic. quid si contritio, & col. 4. vers. qualis debeat esse contritio. Secundum Theologos, contritio, prout est virtus, seu actus virtutis, quae penitentia dicitur, diffinitur sic: Contritio est dolor voluntatis assumptus pro peccatis, prout verò est pars sacramenti, habens relationem ad alias partes, est dolor voluntarie assumptus pro peccatis, cum proposito confitendi, & satisfaciendi. Videas Sanctum Thom. & alios Theologos in 4. Sententiarum, dist. 17. Debet autem peccator niti, & orare pro magna contritione, sed si majorem non potest habere, saltem doleat se peccasse, & hoc sufficit, sed propter hoc doleat, quia Deum offendit; nam si ex aliis causis doleret, propter infamiam fortè, vel amissionem honoris, non est digna penitentia cap. ut confiteretur, 50. distincti. neque exigitur peccatores tantum dolore, quod potius vellet omnem penam sustinere, quam peccasse; ut tradit Innocent. & Joan. Andr. in cap. omnis utriusque sexus, de penitent. & remission. & secundum Petrum de Palud. à penitente requirendum est, si poeniter, & si non sufficienter dolet, an hoc sibi displiceat, & vellet sufficienter dolere, & hoc sufficit, quod Sylvest. in summa in verbo, Contritio, §. 1. dicit valde esse notandum: quia sic dispositus, est contritus, vel saltem attritus, ut possit absolvi, & dicit gloss. in cap. quem poenitet, de penitent. distincti. 1. quod confiteri quis debet de omni peccato, & ejus veritate, ut in cap. consideret, de penitent. dist. 5. & dist. 6. cap. qui vult.

(2) Que los confiesien. Gloss. in summa de poenit. dist. 5. dicit, quod ad confessionem tenentur ex universalis Ecclesiae traditione potius, quam ex novi, vel veteris testamenti auctoritate: & quod traditio Ecclesiae obligatoria est, ut praecipuum: argum. 11. dist. in his rebus, & quod necessaria est confessio in mortalibus apud nos, sed apud Graecos dicit, quod non, quia non emanavit ad illos traditio talis, & illud Epistolae Jacobi. Confitemini alterutrum peccata vestra, dicit fuisse consilii primo, alioquin ligaret, & Graecos, non obstante eorum consuetudine. Abb. etiam in cap. omnis utriusque sexus, de penitent. & remission. colum. 5. versic. extra gloss. tenet opinionem dicti. gloss. Theologi tenent, quod ut est mentalis facta Deo, est de jure naturali, ut autem est vocalis, est de jure divino nove legis, ut tradit Sanctus Thom. 4. Sententiarum, dist. 17. & Sanctus Bonaventura, & Ricardus, & Scotus, pro quibus valde concludit auctoritas illa. Joan. 20. v. 23. Quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt: & ideo neque Papa dispensare potest super Sacramento confessionis, ne quis con-

nninguno a sabiendas, nin menguando de dezir todo aquello de que se acordaren. La tercera, que fagan emienda dellos, segund les mandaren aquellos a quien se confesaren. E estas tres cosas deve fazer cada vn pecador, porque erro contra Dios en tres maneras. La vna, porque ouo fabor de pensar el pecado. La otra, porque consentio en el, queriendolo fazer. La tercera, por la soberuia que ouo, en cumplirlo de dicho, e de fecho. Así por estos tres males todo Christiano, que se confesare verdaderamente, deve fazer aquellas tres emiendas sobredichas: ca se deve doler en su coraçon por el pensamiento malo que penso, en que ouo fabor; e deuelo dezir por su boca, porque fue desvergonçado, (4) queriendolo fazer; e a de fazer emienda por la soberuia que ouo en si, por cumplir el pecado. E para estas cosas mostrar, amenazo Elias Profeta por mandado de Dios a Azahel Rey de Damasco, quando le dixo: (5) que por los males,

e por las premias que fiziera tres vegadas a los Pueblos de los Judios, si se arrepintiese, e fiziese penitencia dello, que lo perdonaria; mas por la quarta vegada, si los apremiasse, non lo perdonaria, mas que le daría pena por ello. Onde por estos males, e por estas premias, entiendense tres maneras de pecado en que caen los omes, pensando mal, e consintiendo; e despues faziendolo. E el quarto es, quando non quieren fazer penitencia de sus pecados, e han fabor de beuir en ellos. E poren-de al que así muere, non lo perdonara Dios: (6) ca derecho es que el que toda su vida quiso beuir en pecado, sin fazer penitencia, o arrepentirse dello, que despues de su muerte siem-pre sea en pena.

L E Y XXIII.

Quantas maneras son de pecados sobre que ha de ser fecha la penitencia.

Anta Eglefia muestra como perdona Dios, en tres maneras de pecados, quando se confes-

consteatur homini, secundum Sanctum Thomam in 4. Sententiarum, dist. 16. quest. 3. artic. 1. in fine; quia Sacramenta sunt ex institutione divina, bene tamen Papa possit dispensare, ut differret confessionem ultra annum, de quo etiam per Archidia. de penitent. dist. 5. in summa ad finem. Decius consil. 112. num. 5. Peccata venialia non tenentur quis singulariter confiteri: gloss. in cap. perfecta penitentia, de penitent. dist. 1. Hostiens. verò in summa de penitent. & remission. charta 2. versic. de quibus peccatis, ponit in hoc tres opiniones. Prima, ut non sit necesse confiteri venialia peccata sacerdotibus, est copia sacerdotis habeatur, dummodo hoc ex contemptu non pretermittatur; & quòd sufficeret ea confiteri coequali. Secunda, quòd necdum mortalia, sed etiam venialia pandenda sunt sacerdoti, qui ligandi, & solvendi potestatem habet, si ipsius copia habeatur; & est argumentum pro eis de penitent. dist. 1. cap. agere penitentiam. Tandem ponit ipse tertiam opinionem, & dicit esse distinguendum inter venialia, & venialia: habent enim tres gradus sicut Apostolus testatur: prima ad Corinth. 3. v. 12. & habetur in §. alias 25. dist. ligna scilicet, fenum, & stipulam. Per ligna majora venialia intelliguntur, & quæ nimis sunt inveterata, vel in consuetudine jam deducta, quæ ex ipsa frequentatione, & contemptu mortalia reputantur, vel sequuntur; ut in cap. et si Christus, §. quedam, de iurjurando, & secundum hoc dicit intelligendum, quod August. dicit, quòd nullum peccatum adeo veniale est, quòd non fiat criminale dum placet; ut in dist. §. criminis, & §. sequent. dist. 25. & tunc debet confiteri, si fieri possit, & de his dicitur. Vitasti grandia, vide ne obruaris arena. Per fenum, intelligas minora, & hæc consistenda sunt saltem in genere, cap. de quotidianis, de penitent. dist. 4. Per stipulam, intelligere minima venialia, quæ in sola cogitatione consistunt, & quæ ad consensum non perveniunt, ut de penitent. dist. 2. cap. sicut de tribus. Abbas in cap. omni utriusque sexus, de penitent. & remission. dicit, quòd bonum consilium est, de quo gloss. ibi. ut confiteatur quis venialia, si recolat, præsertim si deducta sunt in consuetudine. Cardinal. Alexand. in dicto §. criminis, loquitur in hoc satis intricatè. Sanctus Thomas 4. Sententiarum dist. 16. & 17. Scotus, & Petrus de Palud. ibidem, & communiter Doctores dicunt, quòd regulariter non teneamur confiteri peccata venialia, neque ex vi Sacramenti, neque ex dispositione: cap. omni utriusque sexus, de penitent. & remission. & intellige de confessione in specie de singulari, ut in principio gloss. diximus. Teneamur tamen ratione statuti Ecclesie confiteri venialia, in genere dicendo. Nos quidem immunes à peccato mortali, secundum conscientiam nostram, tamen in multis aliis

deliquisse, & perere abolutionem, secundum Sylvest. in summa in verbo Confessio 1. §. 13. quæritur. Si tamen quis dubitet an sit mortale, vel veniale, teneatur confiteri eum in specie secundum Sanctum Thomam, ubi supra.

(1) Verdadamente. Debet enim esse confessio pura, & fidelis, & integra, & debet habere confessio sexdecim, quæ his verbis continentur.

Sit simplex, humilis, Confessio, pura, fidelis, Atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda, Integra, secreta, lachrymabilis, accelerata, Fortis, & accessans, & sit parere parata.

Secundum Sanctum Thomam, & alios Theologos in 4. Sententiarum, dist. 17. ubi hæc plenè exponuntur. Vide etiam per Hostiens. in summa de penitent. & remission. charta 3. colum. 2. & 4. & 5. versic. qualis debet esse confessio, & vide gloss. notabilem in cap. quem penitet, de penitent. dist. 1. & dux de prædicitis scilicet quòd sit frequens, & festina sunt de bene esse, secundum Sylvest. in summa in verbo Confessio 1. versic. primo verò quæritur.

(4) Desvergonçado. Debet ergo in confessione vincere erubescensiam, & ipsa erubescensiam partem habet remissionis: quoniam, & verecundia magna est poena, ut in cap. quem penitet, de penitent. dist. 1. & non debet dividi confessio timore verecundie: cap. 1. versic. cautus, de penitent. dist. 5. & contra hunc pudorem est triplex medicina. Prima, consideratio rationis naturalis: si enim non erubuit peccare, quòd inhonestum, & inutile fuit, non debes secundum rationem naturalem erubescere confiteri, quòd honestum, & utile est: unde dicit beatus Bernardus: O infania nimia hominum, pudet abluere, & non pudet inquinari: pudet fordes abstergere, & non pudet contrahere: abstergitur caliga, & contemnitur anima! Secunda, est virtus divinæ intuitionis, quam nihil celari potest etiam minimam cogitationem. Ad Hebræos 4. v. 13. Omnia nuda sunt, & aperta oculis ejus, cap. novit. de iudic. Tertia, est comparatio futura confusio: Ecclesiast. 4. v. 25. est confusio adducens ignominiam, sine peccatum, & est confusio adducens gloriam: de his plenè per Hostiens. in summa de penitent. & remission. charta 9. colum. 1. versic. quæ impediunt penitentiam.

(5) Dixo. Vide Amos cap. 1. & in cap. super tribus de penit. dist. 1.

(6) Non lo perdonara Dios. Adde dist. cap. super tribus, in fine.

L E Y XXIII.

Anima per peccatum moritur in damnationem perpetuam, & per penitentiam refurgit in vitam æternam. Hoc dicit.

fiesfan: e da exemplo desto de los tres muertos que resuscito nuestro Señor Jesu Christo, quando andava por la tierra: ca segund fizo estonce en los cuerpos, haze agora semejante dello en las almas. E primeramente resuscito la hija (1) del Principe de la Sinagoga, que yazia muerta dentro en su casa, e por esto se entiende el pecado de los malos pensamientos, en que ome esta: e quando haze penitencia dellos, resuscitalo nuestro Señor Dios en el alma, que era muerta por aquel pecado contra Dios por el pensamiento malo que penso dentro en su coraçon, si lo confiesa; así como resuscitó aquella manceba dentro en su casa. E el otro muerto que resuscito, era hijo de vna buida, (2) e quando lo lleuavan a soterrar, encontraron con nuestro Señor Jesu Christo los que lo lleuavan fuera de la puerta de la Cibdad: e ouo duelo de su madre, e de la otra compañía que lo lleuavan, e resuscitalo, e por este quiso que entendiessemos el pecado que haze el ome, diziendo algunas palabras, que fuesen carrera para fazer el pecado que penso, o trabajandose de otra manera qualquier para complirlo: e quando haze penitencia del, resuscitalo nuestro Señor Jesu Christo en el alma, que era ya en carrera para cumplir el pecado; así como fizo beuir el hijo de aquella muger que lleuavan a soterrar. E el tercero que resuscito, fue Lazaro, (3) que auia quatro dias que era muerto, e fedía ya muy mal, e por esto touo por bien que entendiessemos el pecado que ome haze, non tan solamente por pensamiento, nin por palabra, mas

Partida I.

(1) La hija. Vide Math. cap. 9. v. 25. & in cap. quem penitet, in fine, de penit. dist. 1. & eadem dist. in §. denique, versic. tres quoque.

(2) Hijo de vna buida. Luc. 7. v. 14. & in cap. feat de penitent. dist. 1.

(3) Lazaro. Joan. cap. 11. v. 17. & cap. quantumlibet de penitent. dist. 1.

L E Y XXV.

Confessor, qui est positus loco Dei, debet sapienter scrutari in confessione poenitentis circumstantias, & ejus personam in ætate, valetudine, conditione, divitiis, statu, literatura, & dignitate, contemplando etiam locum, & tempus commissi, & an per se, vel alterius suggestione, aut adiutorio peccavit: contritionem insuper poenitentis, quibus diligenter inspectis, poenitentiam commissio contrariam injungit arbitrariam, obediatur poenitens, impleatque eam, quia alias sibi non proderit. Hoc dicit. Ortum habet à cap. 1. de penitent. dist. 5.

(1) Edad. Ratione fragilis ætatis, minor poenitentia est imponenda, 15. quest. 1. §. ut itaque, pueri doli capaces tenentur confiteri, cap. omni utriusque sexus, de penitent. & remission. Hostiens. in summa eisdem tituli, charta 8. col. 2. versic. cui pueri. Si verò est valde senex in ætate decrepita, alleviari debet jejuniis, & gravari orationibus, ut in dicto cap. 1. de penit. dist. 5. & si habet pecuniam, redimat eam ipsa peccata sua, de penit. dist. 1. cap. Medicina. Si verò non sunt ita senes, fortius poenitentiam debent, quæ decrepitas, tales enim cum peccant juvenes ad iteritum trahunt; quia secundum beatum Gregorium, laqueus juvenum omnes mali senes, 2. quest. 8. cap. Paulus dixit, in senes verò omni discretionem carente, dic ut in pupillo, & furioso. Host. ubi supra, charta 8. col. 3. versic. quando confitendum est.

(2) Doliente. Infirmo non est injungenda poenitentia, sed innocens quantitas, & qualitas, ut dicat sic la-

compiendolo por fecho, ca a este resuscita nuestro Señor Dios en el alma, quando haze penitencia, como resuscito a Lazaro del Sepulcro que fedía ya: ca así como el cuerpo del ome muerto que es ya corrompido, aborrescen los omes, porque huele mal: así el pecador quando comple el pecado por obra, aborresce Dios: e poren de llora Santa Eglefia, e ruega a Dios por estos atales que son menores de fecho e mayores en pecados, segun dixeron los Santos: Llore por ti Santa Eglefia tu madre, e laue tus pecados en sus lagrimas: e esto se haze a semejanza de como lloravan Santa Maria Magdalena e Santa Marta, e rogaron a nuestro Señor Jesu Christo por su hermano Lazaro, que le resuscitasse, e lloraron y otrofi la otra compañía que yua con ellas.

L E Y XXV.

En que manera deuen los Clerigos oyr las confesiones, e que cosas deuen catar.

Abidores deuen ser los Clerigos en dar las penitencias a los que se a ellos confesaren: pues que son pucitos en logar de Dios, para judgar las almas. E deuen primeramente oyr el pecado, de que el home se confiesa: e despues pecudar las cosas que estan cerca del, para saber la verdad: a que dizen en latin circunstantias. E estas son así como qual es el pecado que fizo aquel que se le confiesa, e de que edad (1) es el pecador, si es mancebo, o si es viejo, o sano, o doliente, (2) o libre, o siervo, (3) o rico, (4) o pobre, o Clerigo, (5) o

G

cerdos: si tu esles sanus, talem poenitentiam deberes agere, & usque ad tale tempus, sed quia es infirmus, tibi non injungo: dico tamen tibi, quòd si decesseris, facias talem elemosynam, sive injunge tuis heredibus quòd eam faciant pro hac poenitentia: si autem convalueris, iterum humiliter confitearis, & facias poenitentiam qua tibi injuncta fuerit. Probat hæc in cap. ad infirmis 26. quest. 7. & 50. dist. ex his 31. quest. 7. cap. si quis de corpore, & cap. seq. Hostiens. in summa de penit. & remission. §. quando confitendum, versic. confitendum est tempore sanitatis. Videtur tamen, quòd & possit sacerdos dicere, si convalueris, fac talem poenitentiam, sine eo quòd teneatur iterum confiteri, vide infra eod. L. 39.

(1) Sieruo. Si servus sit, & obedierit domino obediendo in atrocioribus, minus puniendus est, 22. quest. 5. cap. si compulsus 12. quest. 2. cap. cum devotissimam, & tamen in talibus non teneatur obedire: L. servus, ff. de action. & obligation. cap. si dominus 11. quest. 3. 86. dist. cap. amputatis. Quòd si voluntarie peccaverit acris quam alius, in corpore etiam puniatur, 24. quest. 1. cap. quò contra pacem 12. quest. 2. cap. qui manusmittitur 3. quest. 11. si quis ex familiaribus, neque est servo injungenda peregrinatio, per quam dominus servi servitio defraudetur, cap. relatum, de sentent. extorcionum. Hostiens. in summa, de penitent. & remission. charta 15. col. 4. versic. licet autem.

(4) Rico. Inquirat Sacerdos cautè, & astetè quæ causa movet divitem ad peccandum, de penitent. dist. 6. cap. 1. ad fin. & imponat poenitentiam in jejuniis, oratione, & elemosyna consistente, & si sit delicatus caveat ne asperum jejuniis injungat, 41. dist. cap. non cogantur, aggravat eum in elemosinis, cap. medicina, de penitent. dist. 1. Hostiens. ubi supra, versic. si dices sic.

(5) Clerigo. In eodem genere peccati magis videtur peccare clericus, quam laicus, gloss. in cap. homo ebri-

leigo, o Letrado, (6) o sin letrado, o Perlado, (7) o otra persona menor, (8) o en que lugar (9) fizo el pecado, o si lo fizo por si tan solamente, o con ayuda de otro, o porque se movio a fazerlo, o si lo fizo de su grado, o por fuerza, o quantas vezes, (10) e en que mane-

ra, e sobre todo si muestra el peccador si le pesa (11) porque pecco. E quando todas estas cosas ouiere catadas, deue dar penitencia contraria del pecado (12) que fizo: o otra segund su aluedrio, (13) qual entendiere que podra complir. Otroli el que se viniere a confessar, de-

rianus 40. *distin.* Plus enim peccare videtur perfectus, quam imperfectus, *glos. in cap. 1. de penitent. distin. 5. in parte ideo enim, quæ tamen limitat hoc secundum contemptrum.* Adde *glos. in cap. qui videtur 32. quest. 5. in partem. te studiosa, & 1. Regum, cap. 2. v. 25. & de penitent. dist. 1. cap. si sacerdos.* Si Sacerdos peccaverit, quis oravit pro eo.

(6) Letrado. Huic enim propter majorem scientiam durior videtur penitentia imponenda, quam non literato; quia magis videtur continere qui plus scit, quam qui minus, & quia literati peccant in multis, de quibus sacerdos debet inquirere, ideo debet hoc scire, de quibus vide per Hostienf. in *summa, de penitent. & remis. charta 6. col. 4. versic. cui doctor.*

(7) Perlado. Prælati si publicè peccaverit, acrius quam alius puniri debet propter exempli perniciem, 11. *quest. 3. cap. præcipuus, cap. magna, de voto, ubi glos. tradit illud Regis ad exemplum, &c. 82. distin. cap. nemo quippe.* Si occultum mitius punitur, quam quando publicè, nam gradus dignitatis, vel ordinis peccatum aggravat, *dist. cap. homo christianus 40. distin. & 89. distin. cap. ad hoc Deus.* Unde Presbyter magis puniendus est, quam Diaconus: & vide de penitent. *distin. 4. §. finis.* Hostienf. ubi supra, *versic. si Prælati sit.*

(8) Persona menor. Milites, rustici, mercatores, vel alii, de quibus vide latius per Hostienf. in *summa, de penitent. & remission. charta 8. versic. cui miles, versic. cui rusticus, & versic. cui mercator, & dicit ibi Hostienf. quod vita rustico tutor est, quam quiescentium delictorum divitum, & otiosorum, unde versus, divitiis uti, res est adversa saluti: paucos crede bonos, quos beatæ æris honos. Mollities vestis, cotus, gula, cura quietis. Et circa mercatores nota signanter cum (narrando in his quæ peccant) dicit non, transferendo se ad regiones remotas, & nimiam moram trahentes, & ibi cum diversis etiam alienis uxoris adulterium committendo, & suis causam adulterii præbendo, de quibus quot mala proveniant dicit ipse, nemo est qui ignoret: quod tu nota contra mercatores transferentes se in regiones Indiarum Maris Oceani, ibique nimiam moram trahentes. De religiosis autem dicit, quod in tribus casibus in eodem genere peccati, plus peccant quam laici. Primus, cum religiosus peccat contra votum religionis, veluti fornicando contra votum continentie, vel furando contra votum paupertatis, & contra præceptum decalogi. Secundus, cum peccat ex contemptu, cum per id sit ingratus divini beneficii, quo sublimatus est ad perfectionis statum. Tertius, propter scandalum, quia multi ad ejus vitam respiciunt; sed si religiosus non ex contemptu, sed ex infirmitate, vel ignorantia peccat, non contra votum fæ religionis; & occultè, & absque scandalo, levius peccat eodem genere peccati, quam secularis, nam ex multis bonis quæ facit quasi absorbetur peccatum illius si sit leve, & si sit mortale, facilius ab illo resurgit propter intentionem quam habet erectam ad Deum, quæ licet ad horam intercipiatur, de facili reparatur, & quia jvatur etiam a fociis ad resurgendum. Hæc sunt ex S. Thom. 2. 2. *quest. 186. artic. fin.* & tradit Joan. Andr. in *cap. accusatus, de heret. in 6. & nota, quod non est injungendum in penitentia monacho jejunium, in speciali propter scandalum fratrum, 20. quest. 1. cap. monachi, & §. fin. potest tamen puniri in ciborum abstinentia, cum & sine scandalo possit comedere magis, vel minus: si tamen esset monachus solitarius, posset ei indici jejunium, videas per Hostienf. ubi supra, *charta 16. col. 1. versic. si sit monachus: & de monachis, & eorum***

excessibus, vide per eundem *charta 6. col. 2. versic. cui monachi; ibi etiam videri poteris de excessibus aliarum personarum.*

(9) En que lugar. An in loco sacro, ut in *cap. 1. de penitent. distin. 5.* ubi vide de hac circumstantia, & aliis hic expressis, & per *glos. in cap. homo christianus, ubi Præpol. 40. distin.* Et advertit, quod necesse est consistere circumstantias mutantes speciem peccati, si trahant ad speciem, quæ de se sit peccatum mortale: de circumstantiis verò aggravantibus in eadem specie, communior, & probabilior opinio est, quod non sit necessarium eas consistere, licet sit laudabile, ut tradit latius Sylvest. in *sua summa, in parte Confessio 1. v. nonno queritur.*

(10) O quantas vezes. Debet ergo penitens explicitè confiteri se fecisse peccatum bis, vel ter, vel pluries, prout habeat in memoria: videas Sylvest. ubi supra, *versic. 11.*

(11) Si le pesa. Nam si maxima est contritio, etiam poena peccati diminuitur, vide *glos. in cap. baptisimi vicem, de consecrat. distin. 4. & Abb. in cap. inter opera, n. 3. de spons. 2. nota. & text. in cap. in actione, de pen. distin. 1. & glos. ead. dist. in cap. mensuram, in parte doloris, & glos. 2. in cap. omnia 46. dist. & Ludolphus Cartul. part. 2. cap. 60. col. 18. in principio.*

(12) Contraria del peccado. Quia secundum Beat. Greg. contraria contrariis curantur, *cap. affectum 16. quest. 7.* unde injungat superbo humilem orationem, avaro elemosinarum largitionem, accidioso peregrinationem, gulo, & luxurioso abstinentiam, & carnis macerationem, & disciplinalem flagellationem, & suspecto de heresi, si clericus sit bonus fidei predicationem, & hæreticorum persecutionem, maledicto benedictionem, & linguæ refrænationem, aliis satisfactoriis simul iudiciis, arg. de *purg. can. cap. inter sollicitudines, §. præcipias, quandoque injungat loci mutationem, 81. distin. cap. valet.* Hostienf. in *summa, de penit. & remis. 9. quæ poena.*

(13) Segund su aluedrio. Hodie omnes penitentia sunt arbitrariæ, *cap. tempora penitentiæ 26. quest. 7. & cap. mensuram, de penit. dist. 1. & cap. Deus qui, de pen. & remission. & procedit non solum quando non reperitur expressa in jure penitentia specifica, imo etiam ubi canon expressam imponit penitentiam, sicut reperitur in 46. fere casibus, ubi canones penitentiales imponunt specificas penitentias, pro certis peccatis, quos poteris videre collectos per Host. in *summa, de penitent. & remission. charta 15. col. 2. 3. & 4. ut tradit Abb. in dist. cap. Deus qui, n. 4. & est communis opin. approbatque consuetudo generalis: neque obstat quod dicit beatus Gregor. & habetur in *cap. falsas, de penitent. distin. 5.* ubi dicit, falsas penitentias dicimus, quæ non secundum auctoritatem sanctorum Patrum imponuntur, quia dicit Hostienf. illud verum nisi ex causis, & ponderatis circumstantiis penitentia temperetur: & idem dicit Abb. in *disto cap. Deus qui, & ultra alias causas dicitur rationabilis causa indispositio penitentis, unde si meretur penitentiam magnam; & dicit se non posse facere, nisi parvam, injungat ei sacerdos, quam possit libenter suscipere, & si gaudere non potest de ejus omnimoda purgatione, saltem gaudeat, quod liberatum à gehenna ad purgatorium tranfmittat, ita quod secundum Hostienf. nullo modo permittat eum à se recedere desperatum, arg. *cap. si quis presbyter 26. quest. 6. & advertat sacerdos, quod pro majori peccato, major debet penitentia imponi, cap. Deus dispositionem, de pen. distin. 1. caveat etiam secundum Hostienf. ubi supra, quod sic arbitretur, ne vilescat auctoritas Ecclesiæ, & ne potestas cla-****

deue ser obediente, e muy acucioso para fazer enmienda (14) de los pecados, que ouiere fecho, segund le mandare aquel, a quien dixere su confesio. Ca de otra manera non seria verdadera, nin ternia pro, para saluarfe por ella.

L E Y XXVI.

Que cosas deuen preguntar los Confessores a los que se les van a confessar.

Implemente deuen los Confessores oyr las confesiones de los peccadores: e despues que ouieren confesado sus pecados, hanles de preguntar de las cosas que son adredor del pecado: así como dize la ley ante desta. Pero deuen mucho guardar, que les non fagan preguntas señaladas (1) de las maneras del pecado: mas generalmente les deuen preguntar, en qua-

Partida I.

clavium contentatus, de penit. *distin. 1. cap. sunt qui arbitrantur, cap. absit, & cap. quam postera, 50. dist. & ne se ipsos onerent; juxta ea quæ notat glos. in dicto cap. mensuram, & Abb. in dicto cap. Deus qui, n. 3. Host. in summa, de penitent. & remis. ultima charta, vers. ad quid valet sacerdos.* Sacerdos igitur consideratis criminis qualitate, & persone dignitate, conditione, sexu, officio, paupertate, infirmitate, debilitate, consuetudine, complexionem, senectute, contritione, loci, religionis, & temporis qualitate, causa, & voluntate, & aliis circumstantiis, de quibus in dicto cap. 1. de penitent. *distin. 5.* & hic: penitentiam imponat, & dicit glos. in dicto cap. mensuram, quod si per errorem sacerdos qui à penitentem credebatur peritus, minorem quam debeat penitentiam imponat, sufficit illa minor penitentia ad peccatum delendum, & omnem poenam alterius vite, dummodo penitens, qui eam recipit, majorem recipere paratus esset, si sibi imponeretur, & sequitur Abb. in dicto cap. Deus qui, n. 4. de quo tamen videas Abulenf. *Matth. cap. 16. quest. 50.* ubi concludit allegatis dicit illius glos. quod respectu poenæ imposta jure procedit illud dictum glos. sed non in poenâ taxatâ à Deo, quia si minor imponatur, non tollitur tota poenâ in purgatorio; unde si quis commisit homicidium, vel perjurium, teneatur de jure ad septennem penitentiam, *cap. hoc ipsum, & §. sequent. 33. quest. 2. & cap. prædicandum 22. quest. 1.* Si sacerdos imponat penitentiam unius diei, per hoc dispensat in jure ita, quod per hoc penitens non teneatur ad septennem penitentiam, & tamen si per septennem penitentiam tolleretur tota poenâ debita in purgatorio pro homicidio, vel perjurio, non tolleretur per poenam unius diei, quam imposuit sacerdos, sed solum tantum tollitur proportionabiliter, quantum est unus dies ad septem annos; & ita secundum eum quanto minorem penitentiam imponit sacerdos confitenti, tanto deterioris est confitenti. Nisi forte, quia imposita majori penitentia non possit, aut nolle illam tollere: vide etiam ad prædicta, quod ex causa potest sacerdos minuire penitentiam impositam à Papa, ut dicit glos. in dicto cap. tempora penitentiæ, & si peccatum esset publicum, dicunt aliqui, quod penitentiam publicam non potest sacerdos minuire, per text. in *cap. 1. de penitent. & remission. ubi Anton. Felin. in cap. accusasti, in fine, de accusat. Sed dicit, quod etiam in hac dispensata possit ex magna causa, cap. questum, de penitent. & remission. & tradit Hostienf. in *dist. versic. quæ poena.**

(14) Enmienda. Nam non dicitur verè penitens, qui peccandi animum non deponit, *cap. quod quidam, de penitent. & remission.* Et si confitens dicit, se non posse desistere ab odio, vel alio peccato, vel nolle restituere cum possit, aut dimittere artem, quam sine mortali exercere non potest, vel humum, talis nullo modo debet absolvi, secundum S. Thom. Petrum de Palud. &

les maneras peccaron. Otrofi deuen guardar que non peccuden a los que se confiesan, sobre pecados estraños e muy sin razon, que non vñan los omes, porque podria acæscer que por algunas de tales demandas se moverian a fazer algunas cosas, que ante non solian pensar, nin tabian. Mas si por aventura acæsciesse, que el que se confiesá fuesse necio o vergonçoso, e el Clerigo viesse en el algunas señales que se envergongaua de las dezir; entonce bien le puede preguntar, fasta que sepa la verdad de aquel pecado que encubre. E otrofi puede preguntar a todo ome que viene a su confesio, de los pecados que son vsados, (2) así como de soberuia, de muerte de ome, de auaricia, de adulterio, o de furto, de perjuro, de falso testimonio, e de los otros yerros, en que caen los omes

G 2

alios: audienda tamen est ejus confesio, ne desperet, ut in dicto cap. quod quidam. Sed an teneatur penitens acceptare penitentiam moderatam à sacerdote injunctam, & dixerunt multi Doctores. S. Thom. Ricard. & alii, quod sic. Scotus verò tenet oppositum, cui assentit Joan. de Medina in suo tract. de penitent. in *cap. alia est penitentia secreta, sub versic. sed est dubium.* Et probari dicit unica ratione, quia si esset penitenti necessarium, penitentiam injunctam acceptare, aut esset necessarium ad hunc finem, scilicet ut Deo reconciliaretur, aut ut Deo satisficeret, sed non primum; quia supponit, quod homo ille sit per contritionem sufficienter reconciliatus, sed neque secundum, quia quamvis peccator teneatur Deo satisficere, cum hoc debuit possit multis viis, & modis solvere, sequitur, quod non teneatur ad unum determinatum modum satisfaciendi, scilicet per penitentiam injunctam: potest enim aliter, scilicet per penitentiam voluntarie assumptam, & per alia opera pietatis, & per fervorem charitatis satisficere; & potest etiam satisfactoriam ad purgatorium remittere, cum postquam culpa fuit remissa, non mansit peccator obligatus nisi ad poenam temporalem, in hoc seculo, vel in alio solvendam, in quam scilicet fuerat æterna commutata.

L E X XXVII.

Sacerdos de circumstantiis peccati inquirens, non descendat ad speciem, neque de inconfuctis gravibus delictis querat, nisi ex signis confitens videri propter veritatem sceleris, & faciat hominem penitentem ad ejus pedes sedere: mulierem verò ad latus, non nimis appropinquantem, neque faciem, aut aliud ejus intueatur. Hoc dicit.

(1) Preguntas señaladas. Vide in *cap. omnia utriusque sexus, versic. sacerdos autem, de penitent. & remission. & per Hostienf. in summa, charta 8. versic. qualiter sacerdos se debet habere erga confitentem, & charta 9. col. 1. versic. quæ interrogationes, ubi refert dicentes aliquos (& quod sic utuntur, & multi religiosi) quod nullæ interrogationes fieri debent: sed simpliciter debet audire sacerdos, quam opinionem proculdubio dicit Hostienf. esse periculosam; quia multi sunt simplices, qui si instruantur, verè confitebuntur, & si non instruantur, semper in fabricis remanebunt. Subdit etiam, quod est falsa talis opinio; nam in hoc foro sacerdos est iudex, ut dicit Ambr. & habetur in *cap. verbum, de penitent. distin. 1. & oportet judicantem cuncta rimari, 50. quest. 5. cap. judicantem, & adde in hoc glos. in *cap. 1. in verbo investigator, de penitent. distin. 6. & si persona penitens esset discretæ, non multum scuteris, cum in omnibus sit instructa, nisi forte Deus tibi aliquod revelaverit plufquam sibi, 95. distin. cap. esto subiectus.***

(2) Que son usados. De hoc videre poteris per Sanct. Thom. 4. sententiarum, *distin. 19. & 50.* ubi dicit, quod

omes a menudo, e son como de cada dia. Otrofi deue el Confessor mandar al que se le confiesa, que quantas vegadas viniere a penitencia, se sienta a los pies del Clerigo, que lo confesare, omildosamente. (3) Pero si fuere muger deuela castigar, que se asiente a vn lado del Confessor, e non muy cerca, nin delantemas de guisa, que la oyga, e non le vea la cara: (4) porque dize el Profeta Abacuc, que la cara de la muger es así como llama de fuego, que quema al que la cata. Onde el Clerigo que se deue guardar de non fazer yerro con las mugeres, ha menester de non ver la cara, nin otra cosa, porque aya de mouerse a errar.

LEY XXVII.

Que dize que todo Christiano deue saber el Pater noster, e Ave Maria, e el Credo in Deum,

Ley 1.
tit. 1.
lib. 1.
Rec.

Ave Maria, e el Pater noster, e el Credo in Deum, son palabras fantasy, e de grand virtud, e contiene mucho a los Christianos que las sepan: porque el Ave Maria son las palabras, con que el Angel Gabriel saludo a la Virgen Santa Maria, quando nuestro Señor Jesu Christo quiso tomar carne della, e es loor, que le plazca mucho, e a tan gran virtud, que ganen por ella los omes su merced de Santa Maria Virgen. Otrofi en el Pater noster son las siete peticiones que nuestro Señor Jesu Christo dixo a los Christianos, con que le supiessem pedir merced: e en el Credo in Deum es la creencia verdadera de la Santa Fe Catholica, como la deuen creer. E

quod sacerdos debet perscrutari conscientiam peccatoris in confessione, quasi medicus vulnus, iudex causam; quia frequenter, qui poenitens taceret, per confusionem interrogatus, reuelat. Sed tamen in interrogationibus tria sunt attendenda. Primum, ut quilibet peccator interrogetur de peccatis, quae conseruauerunt in hominibus illius conditionis abundare. Non enim oportet, quod a milite quaratur de peccato Clericorum, aut religiosorum, aut e converso. Secundum, ut non fiat explicita interrogatio de peccatis, nisi de illis quae omnibus manifesta sunt. De aliis autem ad inventionibus, ita debet a longinquo fieri interrogatio; ut si commisit, dicat, si non commisit, non addicat. Tertium, ut de peccatis praecipue carnalibus non descendat nimis ad particulares circumstantias; quia huiusmodi delectabilia, quanto magis in speciali considerantur, tanto magis concupiscentiam nata sunt mouere, ut dicitur in 4. *Erbicor.* & cavere debet sacerdos ne plures interrogationes faciat, quam forte expedit; quod specialiter cavendum est in interrogationibus modi peccandi, maxime in peccato fornicationis, & gulae, ne forte sibi modum quem nunquam audivit, videatur aperire: & sic ad peccatum quod nunquam fecerit, quodammodo instruat, ut tradit Hostiensis in *summa*, in *dicto versic. que interrogationes*, & habetur in ista lege.

(3) Omildosamente. Flexis genibus, capite discooperato, aut velato, dicit Hostiensis in *summa*, de poenitent. & remission. *charta 8. col. 4. vers. qualiter sacerdos.*

(4) La cara. Prosequitur dicta Hostiensis in *dicto vers. qualiter sacerdos*, ubi, quod instruat foeminam, quod semper ledeat ex transverso, ne faciem ipsius respiciat, quia facies mulieris, ventus urens. Habacuc *cap. 1. v. 9.*

LEY XXVIII.

Querau sacerdos, an constiens sciat, Ave Maria, Pater noster, & Credo in Deum, & si nesciat, doceat eum consilens, & mandans, ut addicat. Hoc dicit.

por esta razon los Clerigos que han de confesar, deuen preguntar (1) a los que se les confiesan, si saben estas cosas que en esta ley son dichas, e si dixeren que las non saben, deuen gelas mostrar, e confejtar, e mandar que las aprendan.

LEY XXVIII.

Que penitencia deuen dar por el pecado mortal.

Doble pena es fallada, por el pecado mortal. La vna por siempre, e en el otro siglo, a los que lo non confiesan en este mundo, pudiendo auer a quien, o que non se arrepienten (1) como deuen. La otra es temporal en este mundo, que pone aquel a quien se confiesa el pecador: e quando esta temporal es tan grande, que compla a la emienda del pecador, compliendola en este mundo, es quitado de la otra que es en el otro, que deuia auer en el Purgatorio; (2) e si non es tan grande, o non la puede complir en este mundo, conuiene por fuerza, que la compla en el otro, passando por el Purgatorio.

LEY XXIX.

Como todo ome puede confesar a otro en peligro de muerte.

Enfermedad auiendo alguno o otra coyta, por que se coytaffe de tomar penitencia, mas ayna que deuia, o que tenia en la voluntad de lo fazer: deue demandar primeramente por aquel, cuyo parrochano es, segund dize en la setena ley ante desta. Pero si aquel non podiesse auer, pudiese confesar a otro qualquier,

(1) Preguntar. Congruens videtur hoc, & necessarium in rusticis, & minoribus etate, & noviter conversis ad fidem; & habet ortum lex ista a dictis Hostiensis in *summa*, ubi *supra charta 8. col. 4. vers. qualiter sacerdos.*

LEY XXX.

Mortuus in peccato mortali perpetuo damnatur ad poenam, sed confessus, si poena poenitentiae est condigna peccato, & in hoc mundo completur, remittitur in alio saeculo; sed si non completur, aut condigna non est, luctur in purgatorio. Hoc dicit.

(1) Arrepienten. Per contritionem poena aeterna dimittitur, sed agenda est poenitentia temporalis, ut colligitur, de poenitent. *distinct. 1. cap. multiplex*, & *cap. quem poenitet*, in *fine*, & *cap. verbum*, & *cap. si peccatum*, & *cap. si primi hominis*, & *5. distinct. cap. consideret*, in *fine*, & *distinct. 7. cap. fin.* Quicumque christianus mortaliter peccans, duplici vinculo astringitur ad satisfaciendum; unum, quo ligatur quoad Deum, & istud in contritione dimittitur; aliud, quoad Ecclesiam, quod per confessionem, & satisfactionem in iunctam, & absolutionem presbyteri relaxatur, secundum Hostiensis in *summa*, de poen. & remission. *charta 2. vers. illud autem*, & *vers. tu dic*, *col. 2. allegat cap. a nobis 2. §. 1. de sentent. excomm.* & quoad poenam temporalem satisfactoriam obligatus etiam est Deo: vide quae dixi *supra eod.* in *lege 25. in glos. 13.*

(2) En el Purgatorio. Is est effectus poenitentiae, ut si perfecte in hoc mundo fuerit satisfactum, & patriam evolet, alias si quid purgandum remanserit, igne purgatorii purgabitur: videas per Host. in *summa*, de poenitent. & remission. *charta 12. col. 1. versic. is et igitur effectus*, & quae dixi in *dicta lege 25. in glos. 13. in fine.*

LEY XXXI.

Infirmus non invento suo presbytero, potest confiteri alii clerico, vel laico, sed cum evadet, debet iterum confiteri presbytero. Hoc dicit.

quiser, maguer non fuesse Misfacantano: e si en ninguna manera Clerigo non podiesse auer, e fuesse grande la premia, pudiese entonce confesar al lego: (1) e maguer el lego non aya poder (2) de abfoluerlo de los pecados, gana perdon dellos quanto a lo de Dios, por el arrepentimiento que a, e por la buena voluntad que tiene consigo, que se confesaria al Clerigo, si le pudiesse auer. Pero si despues estorciesse de aquel peligro, (3) deuesse confesar despues al Clerigo, si lo pudiesse auer. E tal confesion, como la que auia fecho primeramente con el lego, non vale, si non a ora de grand coyta, non pudiendo al fazer, así como dicho es.

LEY XXX.

Que cada vno deue dezir por si mismo sus pecados, e non por carta, nin por mensajero.

Mensajero, (1) nin carta (2) non deue ninguno embiar, para confesar por el sus pecados, mas aquel que haze el pecado lo deue dezir por su boca, fueras ende si non sopiesse el lenguaje de aquel, a quien se deue con-

fesar, o ouiesse en si enfermedad, o otro embargo, por que lo non pudiesse fazer: ca estonce bien puede manifestar sus pecados por escrito, o dezirlos a otro, que sepa su lenguaje, (3) que los diga por el, estando delante aquel, a quien se quiere confesar. E que esto deua ser así fecho, muestranoslo nuestro Señor Jesu Christo en el Euangelio, (4) quando sano los diez gafos, que les dixo: Id, e mostrados a los Sacerdotes: e en esto se entiende, que touo por bien, que cada vno fuesse por si a mostrar sus pecados, e non vno por otro. E aun se muestra por lo que dixo el Apostol Santiago: (5) que se confesassen los omes, los vnos a los otros, sus pecados.

LEY XXXI.

Como vale a las vezes tanto la buena contricion, como la confesion, maguer non se confesse el ome, por no poder.

FE quiere tanto dezir, (1) como auer ome firme creencia de la cosa que non sienta, nin vee: esta es todo el fundamento, e la rayz de

Ley 5.
tit. 1.
lib. 1.
Rec.

(1) Al lego. Ortum habet à cap. quem poenitet, vers. tanta, de poen. *dist. 1. §. cap. qui vult*, de poen. *dist. 3. videas per glos. in cap. 2. de poen. §. remiss. in 6. & poterit instante necessitate confiteri etiam & mulieri. Hostiensis in *summa*, de poenit. & remission. §. cui confitendum, & Abb. in *cap. pastoralis*, §. praeterea, num. 3. de offic. ord. non tamen heretico, vel schismatico, ut dixi *supra eod.* in *L. 21. in glos. 7.**

(2) Non aya poder. Quia non habet claves, ut dicit glos. in *dicto cap. 2.*

(3) Estorciesse de aquel peligro. Vide per Hostiensis in *dicto §. cui confitendum.*

LEY XXX.

Confesio non potest fieri per nuntium, aut epistolam, vel literam, sed proprio ore. Si tamen talis non intelligat linguam, vel alias loqui nequeat eo in praesentia sacerdotis existente, potest per alium, vel per literam confiteri. Hoc dicit.

(1) Mensajero. Confesio sacramentalis non potest fieri per nuntium, ut hic, & est sumpnum ex *dist. cap. quem poenitet*, de poenit. *distinct. 1.*

(2) Ni carta. Adde *dist. cap. quem poenitet*, dicit tamen glos. in *cap. qualis 30. quest. 5.* quod mulier simplex potest confiteri scripto, sacerdoti praesenti, s. Thom. in 4. *sentent. distinct. 17. dicit*, quod confessio prout est pars sacramenti, habet determinatum actum, & materiam, & ille est quo maxime consuevimus manifestare, id est per proprium ejus, igitur ei, qui non habet usum linguae, ut qui est mutus, vel qui est alterius linguae, sufficit, quod per scriptum, aut nuntium, aut per interpretem constituitur, quia non exigitur ab homine plus quam possit: dicit etiam S. Thom. in 1. quod libero quod de necessitate Sacramenti est, quod quis sua peccata manifestet, neque potest in hoc aliquid dispensare. Sed quod fiat verbo non est de necessitate sacramenti, sed ex institutione Ecclesiae quoad eum qui potest, non solum ut erubescat, sed ut accipiat id cuius usus est convenientior.

(3) Que sepa su lenguaje. Habes hic, quod potest quis confiteri per interpretem: & adverte, quod non dicit, quod teneatur, sed quod potest, Sylvest. in *summa*, de verbo Confessio 1. *versic. 15. queritur*, post Sanc. Thom. & alios, quos ibi refert, se resolvit, quod teneatur quis quando habet sacerdotem praesentem confiteri ore, vel per scripturam, aut per interpretem, de iure

divino, id est, semel ante mortem, quia Deus praecipit absolute confessionem, quae fieri potest dictis modis. Quantum est de necessitate sacramenti, & consequenter quantum habet homo unum de illis modis, non abfolvitur à praecipito. Utrum autem idem sit de iure canonico, seu ecclesiastico, secundum quod confessio debet fieri semel in anno, refert Petrus de Palud. dicentem, quod forte non tenetur quis confiteri per interpretem, licet possit; ex quo non invenitur praecipitum in iure, & praecipitum est grave, & efficaciter gravius, & consequenter talis non tenebitur communicare in pascha, nisi immineret periculum mortis; quia tunc tenebatur confiteri de iure divino: Joan. verò de Medina in suo tract. de confessione. dum tractat de modo secretè confitendi, §. solet insuper, se resolvit, quod licet sit licitum confiteri per interpretem, vel coram testibus, non tamen dicit esse necessarium; quia neque intentio Dei, neque ecclesiastica est, ut peccator teneatur eo modo confiteri quo possit infamari: qualiter possit si per nuntium, vel interpretem, seu scriptum, seu si pluribus confiteretur. Item Ecclesiastica praecipitum modificans, ait: quod solus soli confiteatur; & sic sacerdoti loco Dei: fateatur tamen, quod si non possit aliquis debitam certitudinem sui status habere nisi per confessionem, & absolutionem, & per eam possit habere, quod tunc esset necessarium sic confiteri ob periculum vitandam. Atamen, cum huiusmodi certitudo non sit evidentia, sed probabilis conjectura: haec autem haberi potest per solam contritionem, sine huiusmodi, non secreta confessione: igitur defectus certitudinis non inducit necessitatem confitendi, non servato modo secreto.

(4) En el Euangelio. Luc. *cap. 17. v. 12.*

(5) El Apostol Santiago. In *Epist. cap. 5. v. 16.*

LEY XXXI.

Nihil prodest recipienti sacramentum poenitentiae, si fidem non habeat, & est fides credere, quod quis non videt: & est fundamentum omnium bonorum. Item in mortis articulo deficiente confessore, sola contritione liberatur poenitens ab inferni poenis: & si non potest ob aliquod impedimentum loqui, si habet signa contritionis: ut quia scribit peccata, vel manus levat iunctas ad dominum, vel pectus percutiat manibus, aut suspirium, aut fetum emittat, aut quid simile, non denegatur ei ecclesiastica sacramenta. Hoc dicit.

(1) Tanto decit. Adde *cap. in domo de poenit. dist. 4.*

de todo nuestro bien: (2) e es tan buena e tan santa, que non se puede excusar en qualquier de los Sacramentos. E maguer que los reciba ome todos, non le tienen pro para salvarse, si non ouiere fe, que por ella se saluara. E porende, tan grand merced fizo Dios a los pecadores, que quando caeese que vienca a hora de muerte, e non pueden auer Clerigo nin lego a quien se confiesen, auiedo dolor en su coraçon (3) de sus pecados, e fiandose en la merced de Dios: en esta se fe saluan sin ninguna dubda, para non yr al Infierno. E otrosi quando alguno se quisiere confessar, que fuese mudo, o que ouiesse perdido la fabla por enfermedad, o por ferida, o que non sopiesse el language, o de otra manera qualquier, maguer aya Clerigo o lego a quien se confesasse, pues que lo non puede dezir por palabra, ha menester que amuestre señales (4) de arrepentimiento; así como si escriuiessse sus pecados por su mano, o alçafse las manos a Dios, o si se firiessse en los pechos, o gimiesse, o sospirasse, o llorasse. Ca si muestra alguna destas señales, o otra semeiante dellas, es saluo, segund nuestra Santa Fe Catholica. E porende non le deuen vedar ninguno de los Sacramentos, nin de los otros bienes de Santa Eglefia, que gelos non den, bien así como si se confesasse por palabra.

L E Y XXXII.

Como el que demanda licencia a su Cura, o a su Mayoral, para yrse o confessar a otro, deue dar razon porque lo faze.

Licentia en latin, e otorgamiento en romance, todo es vna cosa. (1) E porque dize en la ley ante desta, que la deue ome demandar a su Clerigo, quando se quiere yr a confessar a otro, touo por bien Santa Eglefia de demostrar, en que manera lo deue fazer. E es esta: ca deue mostrar alguna razon derecha,

(2) De todo nuestro bien, Si potest credere omnia possibilia sunt credenti: Matth. cap. 9. v. 22. & Marc. 5. v. 14. Filia fides tua te saluam fecit, & Apost. ad Ephes. 6. v. 16. dicit, in omnibus sumentes cutum fidei, & sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam; adepti sunt reprobationem: ad Hebr. cap. 11. v. 31. & ibid. Sine fide impossibile est placere Deo; & habetur in Ep. Jacobi, 1. cap. v. 6. postulat autem in fide nihil hæsitans, & hæc est victoria quæ vincit mundum fides nostra. Joan. 11. cap. 5. v. 24. & si non credideritis, non permanebitis, Elai. cap. 7. v. 9. & Jerem. 5. v. 3. Domine oculi tui respiciunt fidem, & Osee 2. v. 20: Sponsabo te mihi in fide; & si non prima in corde nostro gignitur fides, reliqua quoque bona esse non possunt, etiam bona videantur. Beatus Gregor. 2. lib. Moral. cap. 33.

(3) Dolor en su coraçon. Vide cap. multiplex, de pæn. distind. 1. & in §. quibus auctoritatibus, & in §. ex bis auctoritatibus, ead. dist. & per Hostiens. in summa, de pæn. & remission. charita 2. versic. illud autem queri consuevit.

(4) Señales. Vide in dist. cap. multiplex, de pæn. dist. 1. unde ista L. sumpra est.

L E Y XXXIII.

Licentiam petens ad alii confitendum, exprimat iustam causam petendi; & sacerdote licentiam recusante, conuerterat suo majori, quibus recusantibus, potest sine licentia alii confiteri: secus si in petitione iustam cau-

por que gela aya de otorgar, diziendole, que cuyda que fallara mayor e mejor consejo para su alma, segun el pecado en que esta, en el otro a quien quiere yr, que en el. Onde si tal razon como esta non mostrare, o otra semeiante della, non es tenuto de gela otorgar. Pero el mostrandola, si non le quisiere dar el Clerigo licencia, puede querellar del a su Mayoral: así como al Arcipreste, o al Arcediano, o al Obispo. Mas si tanta fuesse la malicia dellos, que non gela quiescien otorgar: e aquel que la demandasse, entendiesse, que mejor consejo fallaria en el otro, bien puede yr sin licencia de los al otro, a quien quiere dezir su confesion.

L E Y XXXIII.

Por quales razones puede yr el ome a confessarse a otro sin licencia de su Retor.

Visada cosa es, e derecha, que el que ouiesse caydo en tal pecado, que tanxiessse a el e aquel Clerigo, a quien se deuia confessar: que puede yr a otro a quien se confiesse, maguer su Clerigo no le quiescien otorgar licencia, para fazerlo. Esto seria, (1) como si fuesse muger aquella que se quiescien confessar, e ouiesse pecado el Clerigo con ella, e se trabassse aun de lo fazer: (2) o si fuesse varon, e le ouiesse caeado de pecar con alguna parienta del Clerigo, o con su barragana, o le ouiesse ferido, o muerto algun pariente, que tanxiessse mucho acerca, de quien entendiesse, que el Clerigo recibiria grand pezar: ca por qualquier destas razones sobredichas, o por otra semeiante dellas, bien se puede confessar a otro, segund que de fuso dicho es. Pero si alguno demandasse licencia maliciosamente, o por engaño, o auiedo verguensa de aquel Clerigo, porque por ventura se torna despues en alguno de aquellos pecados, de que auia

fam non exprèsit. Hoc dicit. Et vide supra eod. titul. LL. 21. & 22.

(1) Vna cosa. Nota ad leges Regni exigentes licentiam virorum in contractibus uxorum, & habes de isto verbo in auben. quomodo oportet Episcopos; §. 1. de alie. & emphit. §. emphiteosim veri, & hypothecas, & que notant Bart. & Ang. in lege si quis mihi bona, §. iustum, ff. de adquirend. heredit.

L E Y XXXIII.

Iusta causa petendi licentiam est, si mulier que est confitens per suum sacerdotem, est cognita carnaliter, vel si peccatum de quo quis vult confiteri rodunt in offensam confessoris, aut consanguineus ejus, vel amicus non tamen est iusta causa si vereturur ex eo, quia redit ad peccatum, quod iam est confessus est: vel quia forte sacerdotem proprium habet odio iniuste tamen. Hoc dicit.

(2) Esta seria. Adde Joan. Andr. & Abb. in cap. omnis utriusque sexus, de penitent. & remission. dixi supra eod. in lege 21. super verbo, sin otorgamiento de aquellos.

(3) De lo fazer. Et que pena debeat imponi sacerdoti coeunti cum filia spiritali, illa videlicet quam audivit in penitentia, videas in cap. omnes, & in cap. si sacerdos, & cap. fin. 30. quass. 1. & Abb. in cap. fin. num. 4. col. 3. de purg. can. & quando scelus hoc in notitiam populi devenit, & pœna depositionis, ut in dist. cap.

auia tomado penitencia del, o por mal querencia que ouiesse contra el, non le auiedo el otro merecido porque, o despreciandole, teniendo que non auia poder de absoluerle: por qualquier destas razones, si demanda licencia, maguer que gela otorgue el Clerigo, faze engaño a si mismo: e por ende yerra mucho, ca por ninguna destas razones non la deue demandar.

L E Y XXXIII.

Como todo Christiano se deue confessar, a lo menos una vez en el año, e que pena merezca el que lo non fiziere.

Christiano, nin Christiana, non puede (1) ninguno complidamente ser, si despues que fuere de edad, e entendiere bien, e mal, non se confessare a su Clerigo (2) cada año (3) vna vegada a lo menos, diziendole verdaderamente todos sus pecados. E otrosi deue recibir el Cuerpo de nuestro Señor Jesu Christo, a lo menos vna vegada en el año, por dia de Pasqua mayor, (4) que es la Resurreccion: fueras ende si lo dexasse por consejo de su Maestro de penitencia. Onde qualquier que estas cosas non fiziere, así como dicho es, deue ser echado de la Eglefia, que non oya las Oras

cap. si sacerdos, & cap. fin. & intelligit Joan. Bernard. de Luc. Episcopus Calaguritanus in sua practica criminali canonica, super verbo, spiritalibus filiabus, pag. 1. in fine, id est, quod sit testibus probatum, quasi veit ille text. minori puniri pœna, quando in occulto hoc delictum reuelatum esset superiori; & satis videtur probari hoc text. cap. sacerdotes, cum sequent. 50. distind. quos gloss. allegat in disto cap. fin. nam ex quo res devenit in iudicium, & constat ex actis, res dicitur manifesta, & notoria, cap. cum olim, & ibi Abb. 2. notab. de verbor. signif. & in cap. fin. de coha. cleric. & mulier. Bald. in §. iudices, col. fin. de pace jur. firmam.

L E Y XXXIII.

Quilibet christianus utriusque sexus, ad minus semel quolibet anno, postquam intelligit bonum, & malum, debet confiteri; & Eucharistiam recipere, nisi de consilio confessoris à communione abstineat, alias non recipietur in Ecclesia ad horas canonicas, & carebit ecclesiastica sepultura; & hoc statutum debet publicari à sacerdotibus, parrochianis suis. Hoc dicit.

(1) Non puede. Ex hoc verò videtur, hoc statutum esse præcepti Ecclesiæ, licet aliqui contrarium voluerunt in terminis, cap. omnis utriusque sexus, de quo L. ista sumpra est, moti ex eo, quod ibi nullum verbum præceptum, & quia ibi non jubetur confessio per se ab Ecclesia, sed ratione Eucharistiæ, quam omnes fideles in paschate tenentur accipere, antequam necesse est confiteri. In contrarium tamen videlicet, quod sit præcepti est concurs, & communis Theologorum, & Juristarum sententia, imò quod istum statutum sit obligatorium, ad confessionem, & Eucharistiam sumendam; & in hoc convenit totius Ecclesiæ consuetudo.

(2) A su Clerigo. Vide supra in LL. 21. 22. & 23.

(3) Cada año. Ex hoc videretur, quod sufficit qualibet parte anni, licet non sit in quadragesima, si autem stemus consuetudini, & communi hominum intelligentiæ, & statutis provincialibus pœnas contra non confitentes flauerunt, apparet præceptum hoc obligare ad confessionem in quadragesima; qui enim tunc non confitentur, se prævaricatores esse putant, & ut tales pœna pecuniaria puniri solent, & curatis imponitur necessitas tradendi prælatis, in matriculis eos, qui non confi-

con los otros Fieles Christianos de Dios: e quando muriere non le deuen soterrar así como a Christiano. E porque ninguno non se pueda excusar, diziendo que lo non sabia, fagan gelo saber los Clerigos, que así es establecido en Santa Eglefia. Pero si alguno estuviere en pecado mortal, conuienele de trabajar, quanto mas ayna pudiere, (5) de salir del, porque esto pueda complir.

L E Y XXXV.

Que pena merezca el Clerigo que descubre los pecados que alguno le confesare.

Elcobriendo algun Clerigo poridad del Rey, segun diximos en la segunda Partida; (1) faze grand traycion; quanto mas, la que es dicha a Dios, así como la confesion que dizen al Clerigo, que esta en su lugar: ca este atal faze muchos males e grandes. Lo vno, que es traydor a Dios, e desobediende a Santa Eglefia; e lo al, que es alueno a su Christiano; e demas, es homiziero, ca mete mal querencia entre los omes, e dales exemplo de mal: e faze muy grande faldada, rompiendo a los omes que non firuan a Dios, recelandose de confessarse. E aun dizen los Santos de tal como este,

tenetur in quadragesima cujusque anni, ut & tradit Joannes de Medina in suo tract. de penit. tract. 2. in §. quinto. casus est, qui allegat S. Thom. in 4. distind. 17. quass. 3. ad primum, art. 4. dicentem, tempus simul esse ab Ecclesia institutum pro confessione, & Eucharistia, excepto quod confessio debet precedere; sed an ille qui omisit confiteri in quadragesima, teneatur ea transacta, quam primum potest confiteri, vel an poterit absque novo peccato confessionem differre usque ad aliam quadragesimam? Istam questionem movet dist. Doct. Joan. de Medina, ubi supra, qui inclinatur, quod teneatur confiteri quamprimum poterit, movetur, quia præcepto de confitendo semel in anno, non est intentio Ecclesiæ id statueri ratione certi temporis, sed ut occurrat negligentia humana de confitendo, & periculo oblivionis peccatorum; ibi poterit videre latius per eum, qui aliud cenet, si Eucharistia tempore paschalis non sumatur; quia poterit sine novo peccato illam differre usque ad aliud pascha, quia in hoc Ecclesia videtur habuisse respectum ad tempus paschæ, ratione dominicæ cœnæ, & resurrectionis: confert ad prædicta L. Celsus, ff. de arb. & bonus text. in cap. cum dilecti, de dolo, & contum. vers. præterea cum mandatur alicui, & cap. pisanis, de restitu. spoila. tutius tamen est contrarium.

(4) Dia de Pasqua mayor. In die dominica Resurrectionis, quia tali die celebratur pascha resurrectionis, ut in cap. nasse, & in cap. celebritatem, de consecr. dist. 3. & huic præcepto satisfaciunt hodie suscipiens Eucharistiam in die sancta Jovis cœnæ, & ulterius usque ad dominicam post pascha immediate sequentem, quæ dicitur de Quasi modo inclusivè; ut fuit declaratum per Papam Eugenium.

(5) Mas ayna pudiere. Vide que dixi supra eod. in LL. 22. in gloss. fin.

L E Y XXXV.

Sacerdos debet custodire sigillum confessionis, & potius mori, quam confessionem detegere, licet sibi precipiatur sub virtute obedientiæ; qui verò confessionem revelarit verbo, signo, vel alio quocunque modo, deponendus est, & ad penitentiam agendam perpetuò in monasterio detrudendus. Hoc dicit.

(1) Segunda Partida. Vide in lege 5. tit. 9. 2. parte.